

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím: Csömör-Cinkota földtani viszonyainak áttekintése

Forrás:

Pestvidéki Hírlap

Mátyásföld

1922. 12. 10.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

55

Hely

Idő

"1922"

Személy

Közp. n.

Csömör-Cinkota földtani viszonyainak áttekintése.

Rákostalva felett húzódó körvasut baloldali részén terül el az a vidék, amelynek földtani viszonyairól szeretnék most egy általános képet adni.

Kezdődik a terület északon a Sós (palotai) patak jobb oldalán kb. egy-két kilométer messzeségben és bezárul délnek a Királyhegynél levő utbevágásnál; keleti határa a kerepesi országot, míg nyugaton a rákosszentmihályi majornál végződik. A területen van az alsó mátyásföldi megállónál két *Pecten praescabriusculus* Font. bánya, a Schossberger-féle, a cinkotai állomás és a tó között egy feltárás, melynek alsó részét mediterrán ülledek foglalja el *Chlamys* maradványokkal, felső részét pedig *pannoniai* emelet borítja. A telep észak-keleti részén téglavető van, egy agyagbányával, melyben *Pectunculus obovátus* rétegeket találunk. Sashalom és Rákosszentmihály között van az általánosan ismert soder-kavicsbánya, melytől délre kb. 2 és fél kilométernyi távolság után következik a Rákosi kastély melletti feltárás.

Ebben a feltárásban igen jól kivehető ezen rész földtani képe. Négy főréteg következik itt egymás után. A rétegek fekvője kavics, felett alsó mediterrán ülledek, melyre konglomeratum és a *rhyolithufá* települ. Ezen utóbbi réteg kezdő mélysége 0.75 méter és lemegy egészen 7 méternyi mélységig, mint azt Rákosszentmihályon a Bathhányi-utca 190 számú házban 1910-ben ásott kútból kikerült anyag és néhai dr. Lörenthey Imre egyetemi tanár által eszközölt mérések igazolták. A *rhyolithufára* *Lajta* és *sarmatamész* üllepedett, melyet

a kőérberki katonai utbevágásnál látnunk kibukkanni.

Az egész területen általában található kavics alsó mediterrán ülledek, amelyek legtöbb helyünkön nem vízszintes települések, hanem helyi tektonikai zavarok folytán 20-30 fokkal is délfelé dőlnek. Anyagjuk *quarc*, de találhatók bennök *palás-quarcit* is, *szarukő*, *amphiból*, *pala*, *granit* és *gneisz* anyagok is. Málott andesit csak elvétve van benne. Az alsó részen fekvő kavicsok szeme eléggé finom, szögletes, lekerekített éllel. A felső rétegekben azonban fejnagyságu kavicsok is fordulnak elő, hol gyakoriak az összecementződött padok. A bányában és a könnyező magaslatokon található a víz által messze elsodort vulkáni bombák, melyek legnagyobb részét *plagioktas trachitból* állanak. Ezen bombák legnagyobb részét már elmállottak és *nyirokká* váltak. Nevezetesen még az egyes feltárásokban található mészkonkretiók is, melyekben eddig semmiféle szerves maradványt nem leltek.

A bányák alsó részén az alsó mediterrán ülledekben kitünő megtartásu és elég változatosságot feltűntető cápafogakat leltem beágyazva, melyeket dr. Lörenthey Imre tanár ur a következő fajtákban állapított meg: *Ocsyorrhina Xyphodon* Notl., *O. Hastalis* Ag., *O. Desoorii* Ag., *Lammascuspidata* Ag. és egy *Odontaspis* genus. A cápafogakat beágyazó réteg felett egy olyan réteg következik, mely az *ostreak*nak, *pectenek*nek számos maradványait tartalmazza, *turritella*, *cardium*, *chlamys*, *venus*, *madrepore corall* és *balanus* féleségekkel egyetemben.

A belföldi tengerek lefolyása után a kavicsrétegekben *humusz* kérvződött és így keletkezett az a zsákos kavicsos földanyag, mely szinte közbe van ékelve a két különböző fajtájú és koru kavicsréteg között. Ezen a humusz réteger vegetáció fejlődött, melynek részben megkövült, részben elmeszesedett maradványait találhatjuk az alsómátyásföldi feltárásokban. Ezen humuszt a későbbi időkben a

Duna árasztotta el, és egy *vöröses* kavicsréteg keletkezett, mely *másodlagos* fekvésű.

Máshol azonban az alsómediterrán ülledek felett elég finom homok, *feljebb* egész elpalásodott agyag rakódott le, és az ujonnan keletkezett réteget az előretörő víz áttörvén, az alsó rétegekből magával hozott sóderes szerves maradványokkal telt homokot bemosta és így magyarázhatók azon a palarétegben levő tömlőszerű mélyedések, melyekben *pecteneket*, *ostreakat* és *corallokat* találunk. Hogyha ezen sóderes homokot nagyítóval vizsgáljuk, *bryosoom* és *hydozooom* hazaacsákat találunk benne, valamint egészen elcalcitosodott *echinus* tuskákat is, melyek között a legnagyobb cca 2 milliméter.

A Duna harmadik terassánál tectonicai vetődés van, míg a vetődés második képlete a Sós-patak medrénél van. Ezen utóbbi képlettől keleti irányban fekszik a Beniczky-féle telepen egy téglagyár, melyben semmi nevezetes szerves maradvány nincsen. A téglavetőtől észak-keleti irányban a gödöllői hév. töltése és az országot között fennnevezett tanárral 1913-ban egy kirándulásunk alkalmából egy olyan feltárást leltünk, melyet egy katonai térképen sem lát-

Szakasza...
tunk megjelölve, jöllehet, mint az a bemosásokból is látszik, már régi feltárás, mely ugyszólván egyvonalban van a Beniczky-féle téglavető és a rákosszentmihályi *Pectunculus obovátus* bányával. Ezen vonal mentén egy nem nagy terjedelmű *pannon* emeletet is találtunk, amely azonban mindössze csak cca 30 cm. vastag, bár Schmidt geológiai térképén nagyobb kiterjedésben jelezte létezésüket. Pannoniai emeletet tehát nem igen találtunk, és helyét az ifjabb *Tertierből* származó alsó mediterrán foglalta el, melyet aztán egész környékünkön megjelölünk.
K. J.